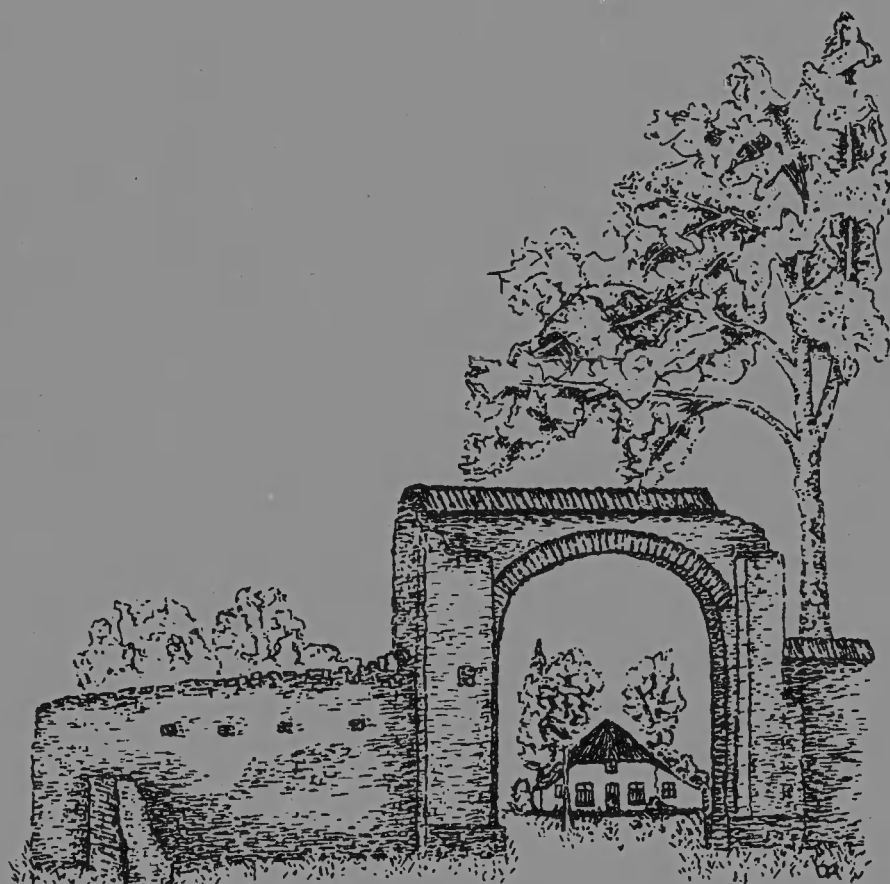

1597

✓ 9 11-1

die Myerlese Koerier

11e jaargang nr. 1; april 1997

Uitgave van de leden van
Heemkunde Kring "Myerle"

Redactie: Marieke van de Konijnenberg
 Guus Sanders
 Rinie Weijs

Redactie-adres is secretariaat:
Stef Aldenhuijsen
Vaanakker 41
5731 JR MIERLO

INHOUDSOPGAVE

VAN DE VOORZITTER	- 3 -
BARON VAN SCHERPENZEEL HEUSCH, DE LAATSTE HEER VAN MIERLO	- 6 -
HET TESTAMENT VAN BARON VAN SCHERPENZEEL HEUSCH	- 8 -
ONDERWIJS	- 19 -
MIERLOSE TOPONIEMEN	- 30 -
TOPONIEMEN - ONDERZOEK 7	- 37 -
TOPONYMIE	- 41 -

VAN DE VOORZITTER

Als ik op een donderdagavond, onze wekelijkse heemavond, in het Oude Raadhuis ben en ik loop van de ene ruimte naar de andere zie ik overal mensen van onze vereniging die zich verdiepen in de Mierlose historie:

- In de geschiedenis- en koffieruimte zijn leden aanwezig die om informatie komen. Leden die onder het genot van een kop koffie zitten te bomen waar eeuwen geleden een thans verdwenen hoeve stond of een bepaald toponiem zich bevond.
- In een aangrenzende werkruimte weer andere leden die zich verdiepen in de archeologische vondsten van vooral het laatste half jaar. Is het wel of geen Romeins of is het toch uit de vroege of late IJzertijd? Allemaal kreten en terminologie die ik opvang en probeer te onthouden om desgevraagd weer aan anderen te kunnen doorgeven, om hen op een spoor te zetten van het onderzoek waar zij mee bezig zijn of van plan zijn om aan te vangen.
- Al komende op de werkzolder, tref ik vaak de personen die in alle rust iets willen uitzoeken of bestuderen zonder afgeleid of beïnvloed te worden door anderen. Dikwijls is onze foto/ film/videoman beelden aan het bekijken. De vraag is dan: Wie of wat is er afgebeeld, wie kan dit weten, wie kan mij helpen?

- Bestuursleden die zich inzetten bij de organisatie van een lezing of excursie, contacten onderhouden naar buiten toe of elkander raadplegen over interne zaken.

Allemaal enthousiaste mensen die zich in hun vrije tijd bezighouden met de Mierlose historie in het algemeen. Mensen die bezig zijn met vaak een jarenlang onderzoek. Opvallend is het om te zien met hoeveel ijver men probeert de ander te overtuigen of deelgenoot te maken van de laatste ontwikkelingen betreffende zijn of haar onderzoek.

Tot deze verenigingsactiviteiten behoort zeer zeker ook het redigeren van deze Koerier. Met veel moeite om de kopij te vergaren is het de redactie toch weer gelukt om de voor u liggende Koerier te laten verschijnen. Deze keer was het extra moeilijk omdat wij afscheid hebben genomen van ons mederedactielid Beppie Deen. Door verhuizing naar Tilburg was zij genoodzaakt om met haar werkzaamheden te stoppen. Graag bedank ik Beppie, ook namens de andere redactieleden, voor haar bijdrage aan diverse Koeriers en wij hopen dat zij het in Tilburg erg naar de zin zal hebben.

Tenslotte hoop ik als een (tevreden) voorzitter dat u in deze Koerier weer veel interessante artikelen zult aantreffen.

Uw voorzitter

J.L.Th.A.L. van Scherpenzeel Heusch (1799 - 1872) als kind.
Potloodtekening in particulier bezit.
Foto: Iconographisch Bureau 's-Gravenhage.

BARON VAN SCHERPENZEEL HEUSCH, DE LAATSTE HEER VAN MIERLO

(door Joke Roelofsma)

Het is niet bekend, hoe de oude heerlijkheid Mierlo is ontstaan. In zeer oude geschriften noemt men Gerard de Rode, Graaf van Megen, de Heer van Mierlo. Vast staat echter, dat ene Hendrik de Rode, ook wel Hendrik de Mirle genoemd, rond 1200 Heer van Mierlo was. Zijn dochter Agnes huwde Hendrik Dickbier, zodat de heerlijkheid aan het geslacht Dickbier kwam.

Als deze Hendrik in 1312 zijn bezittingen overdraagt aan de Hertog van Brabant en deze in leen terug ontvangt wordt Mierlo een leenheerlijkheid. Rond 1500 verdwijnt dit geslacht en wordt de heerlijkheid uiteindelijk verkocht aan een zeer voorname en adellijk geslacht, het machtigste in de Meijerij: Van Grevenbroeck. Tot ca. 1736 zal het de heerlijkheid besturen.

Wanneer de laatste telg Mechteld van Grevenbroeck ongehuwd sterft, heeft zij bij testament de heerlijkheid vermaakt aan haar neef Gerard Van Scherpenzeel. Toen deze overleed nam zijn moeder het bestuur over voor haar, toen nog minderjarige, zoon Hendrik Jan. Deze schonk in 1765 de heerlijkheid aan zijn zuster Ida Van Scherpenzeel en haar man Jean Louis de Heusch onder de voorwaarde, dat de zoon, die de heerlijkheid zou erven, de naam en het wapen Van Scherpenzeel bij het zijne zou voegen. Deze Marie Gerard noemde zich Van Scherpenzeel Heusch en huwde met Theodora van Woerden, die ook

na de dood van haar echtgenoot de heerlijkheid bleef besturen tot in 1848 haar zoon Johannes Ludovicus deze taak van haar overnam.

Wie was die Johannes Ludovicus?

In 1872 overleed hij te Vlodrop en werd aldaar begraven. De grafsteen, ofschoon verwaarloosd, gaf toch aanleiding tot een artikel in het jaarboek '86 van de heemkundekring Roerstreek: "Het testament van Baron Van Scherpenzeel Heusch". In dit testament las men het verzoek van de Baron aan zijn dochter Gravin d'Alcantara, de goederen behorend bij de heerlijkheid Mierlo, voor de familie te behouden.

Zo vermaakte hij ook aan zijn rentmeester, Theodoor van de Eijkhoff, wonende te Mierlo, de som van f 2.000,--. "Opdat", zo schrijft hij, "de voormelde heerlijkheid van Mierlo, die de vierhonderd jaren familie-eigendom is, zolang mogelijk in de familie verblijve".

Hij was ook de laatste, die zich Heer van Mierlo noemde. Op 13 november 1799 te Oosterholt (Gld) geboren volgde hij een opleiding aan de artillerie-school te Delft. In 1828 verhuisde hij naar Roermond. In die tijd was hij commandant van de Burgerwacht in het kanton Roermond en zette zich zeer in voor de Belgische zaak.

Maar ook na 1839 streed hij voor de afscheiding van Limburg van Nederland. Hij huwde met Maria Clout, dochter van de oud-burgemeester van Roermond.

Woonden zij aanvankelijk in het pand Munsterstraat 504, later betrokken zij het landgoed "De Bercht" te Baarlo. Echtgenote Maria erfde van haar moeder, Maria de Vlodrop, het kasteel "Het Steenhuis" gelegen te Vlodrop, waar het echtpaar dan ook in 1864 introk.

Op woensdag 14 februari 1872 overleed de laatste Heer van Mierlo. Op 19 februari 1872 werd hij bijgezet in het graf op het familiekerkhof te Vlodrop, waar ook zijn echtgenote rustte.

HET TESTAMENT VAN BARON VAN SCHERPENZEEL HEUSCH

door M.J. Bremmers en Peter Goldsmits.

Bij een naamloze graftombe.

Op woensdag 14 februari 1872 overleed - tijdens een vergadering van de landbouwbond te Vlodrop - Baron J. Van Scherpenzeel Heusch. Hij werd 19 februari 1872 begraven bij zijn in 1867 overleden echtgenote op het familiekerkhof, grenzend aan het parochiekerkhof te Vlodrop.

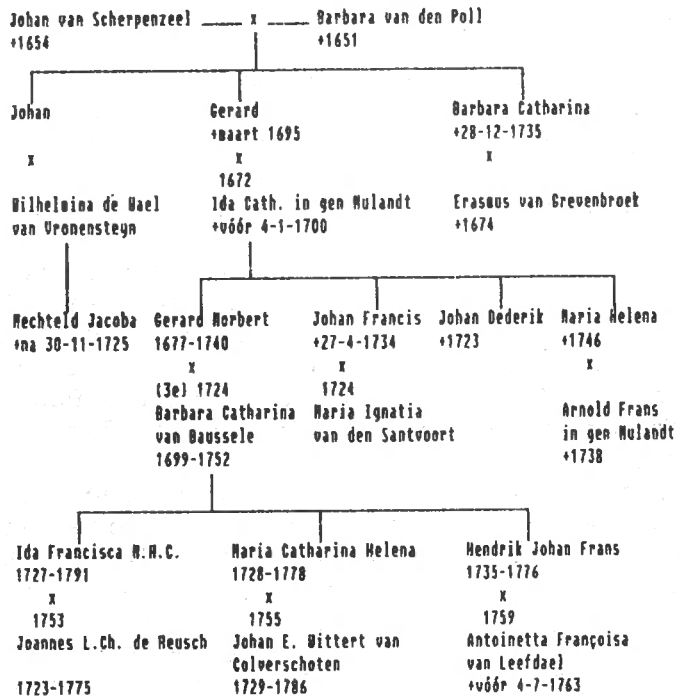
"De Volksvriend" - een liberaal weekblad - van 24 februari 1872 schrijft over deze begrafenis: "..... de lijkstoet werd geopend door de schooljeugd, de sociëteit Willem Tell uit Roermond, die haren beschermheer de laatste eer kwam bewijzen, het zanggezelschap uit Vlodrop, beiden voorafgegaan door hun drapeau, terwijl in ruim 20 rijtuigen uit Roermond en van elders samengevloeide vrienden en

vereerders den edelen doode een laatste hulde bewezen".

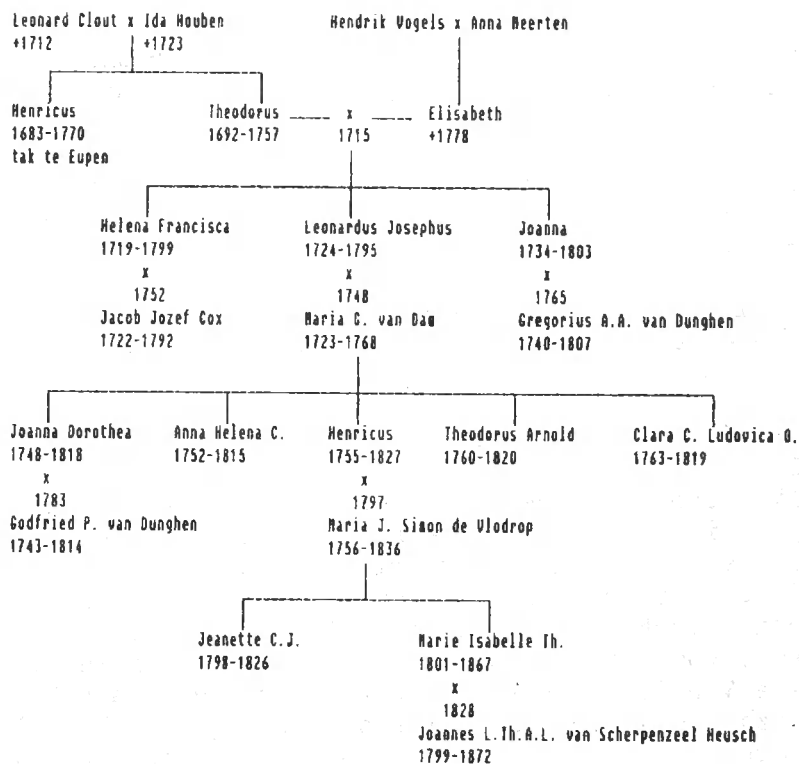
Op de begraafplaats werd een prachtige grafsteen geplaatst. De graftombe is in 1945 ernstig beschadigd door granaatvuur, waarbij de grote stenen engel met kruis en de dekplaat met de tekst verloren zijn gegaan. Sindsdien is deze tombe naamloos.

Johannes Ludovicus Theodorus Antonius Libuinus Baron Van Scherpenzeel Heusch werd geboren op 13 november 1799 te Oosterholt. Bij Koninklijk Besluit van 2 juni 1822 werd hij, evenals zijn broer Theodorus Johannes Maris Hubertus, erkend te behoren tot de Nederlandse Adel met de titel van Baron. In 1843 richtte hij met anderen een krant op, die de aansluiting van Limburg bij België propageerde. In 1848 werd hij Limburgs afgevaardigde in het parlement te Frankfurt en wilde hij Limburg sterker binden aan de Duitse Bond onder verbreking van de banden met Nederland. In zijn latere levensjaren stond hij als "liberaal" bekend. Baron J. Van Scherpenzeel Heusch huwde op 7 september 1828 te Roermond met Maria Isabella Theodora Clout, geboren 30 maart 1801 te Roermond. Zij was een dochter van Henricus Clout en Maria Josephine Simon de Vlodrop. Volgens vele akten waren zij nog steeds inwoners van Roermond ondanks dat zij in Baarlo woonden. "Het Steenhuis" te Vlodrop was via de moeder van Maria in hun bezit gekomen. Beide echtelieden waren "van huis uit" zeer vermogend: de Baronesse bezat alleen in Vlodrop al meer dan 100 percelen akker-, bouw- of weiland.

TABEL 1 : Familie Van Scherpenzeel

TABEL 8 : Familie Clout

Na haar overlijden op 16 september gingen alle onroerende goederen, waaronder ook kapitalen, wissels enz. gerekend werden, naar de enige nog in leven zijnde nakomelinge Maria Louise Leopoldine Charlotte Barones Van Scherpenzeel Heusch, echtgenote van Stephan Marie Justine Florimond Sanche Graaf d'Alcantara.

De Baron verkreeg echter het genot of vruchtgebruik van deze bezittingen "zijn leven lang gedurende".

Baron Van Scherpenzeel Heusch was ondermeer eigenaar van de goederen, behorende tot de heerlijkheid Mierlo, gelegen in de gemeenten Mierlo, Lierop en Helmond.

Op 1 januari 1872 maakte Baron Van Scherpenzeel Heusch een (nieuw) testament, met de volgende inhoud:

Dit is mijn uiterste wil
le

Ik vermaak aan de R. Catholieke Kerk te Vlodrop een jaarlijkse rente van eenhonderd gulden N. crt. Hiervoor moet het kerkbestuur zich verbinden, van jaarlijks op de 16e september 's morgens ten 9 ure eene plechtige mis of jaargetijde met drie priesteren, voor de rust der zielen van de Baronale familie Van Scherpenzeel Heusch te doen plaats hebben: deze dienst moet met vijftwintig gulden betaald worden. Voor de armen die deze dienst zullen bijwonen moet een malder rogge aan brood uitgedeeld worden. Het overige der som moet dienen tot onderhoud van mijn kerkhof. Indien aan voornoemde voorwaarden, door het kerkbestuur niet mogt voldaan

worden, zal voornoemde rente aan f 100,-- aan het armenbestuur overgedragen worden, welke alsdan, na aftrek van de benodigde gelden voor het onderhoud van mijn Kerkhof, het overblijvende geld, aan den armen van Vlodrop zal uitdelen.

2e

Ik vermaak aan den armen van Vlodrop ene som van eenduizend gulden, waarvan het rentebedrag gebruikt moet worden om in de winter aan de armen steenkolen uittedelen.

3e

Ik vermaak aan Mej. Caroline Thijssen wonende te Roermond eene jaarlijkse lijfrente van eenduizend gulden.

4e

Ik vermaak aan mijn petekind de freule Baronesse Josephine van Goltstein wonende te Arnhem eene som van tweeduizend gulden.

5e

Ik vermaak mijn petekind Steffanie Louise Thissen wonende te Roermond de som van tweeduizend gulden.

6e

Ik vermaak aan mijne rentmeester Hendrik Dänskens wonende te Effelt gemeente Birgelen Knr Pruissen, de som van tweeduizend gulden.

7e

Ik vermaak aan mijne rentmeester Theodorus van de Eijkhoff wonende te Mierlo prov. Noord-Brabant, de som van tweeduizend gulden.

8e

Ik vermaak aan mijne koetsier Hendrick van Cruchten, aan mijne keukenmeid Theodora van Helden en mijne dienstmeid Anna Gietmans aan ieder derzelven eene jaarlijkse lijfrente van driehonderd gulden, onder beding, dat voormelde mijne dienstboden bij

mijn afsterven nog in mijnen dienst zullen zijn.

9e

Alle mijnen kledingstukken en lijfgoederen vermaak ik aan mijnen voormelde koetsier Hendrick van Cruchten en aan mijne beide dienstmeiden ieder ene som van eenhonderd gulden.

10e

Alle voormelde lijfrenten zijn vrij van successie-rechten.

11e

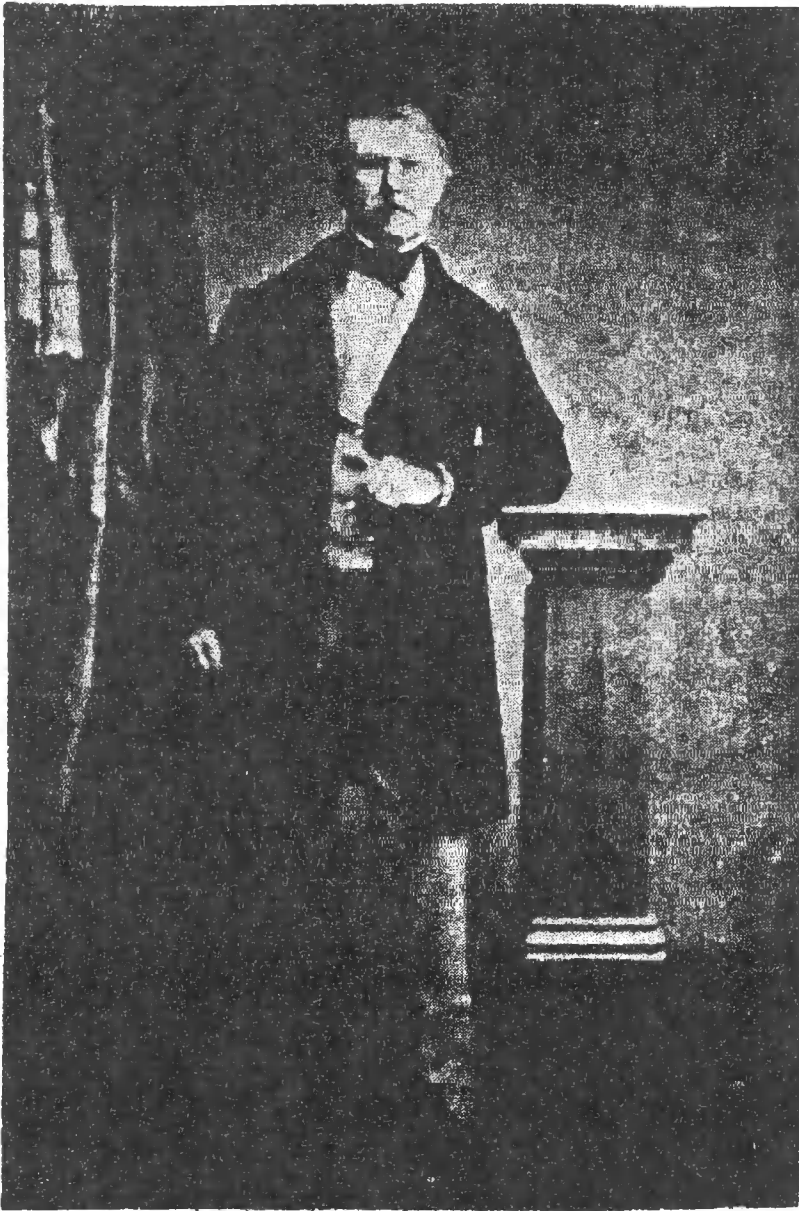
Bovengemelde lijfrenten moeten gevestigd worden op mijnen goederen gelegen onder de gemeenten Mierlo, Helmond en Lierop.

12e

Ik verzoek mijnen dochter Mevrouw de Gravin d'Alcantara, indien zij kinderloos mogt blijven, alsdan bij testamentaire beschikking te willen zorgdragen, dat de naakten eigendom der goederen tot de heerlijkheid Mierlo behorende en in voormelde gemeenten van Mierlo, Lierop en Helmond gelegen, aan een der zonen van mijnen neef Baron Adrien de Heusch van de Zangerije, moge overgaan, opdat de voormelde heerlijkheid van Mierlo, die bij de vierhonderd jaren familie-eigendom is, zo lang mogelijk in de familie verblijve.

Gedaan te Vlodrop den
1 sten januari van het jaar
1872.

Jos. L. Van Scherpenzeel
Heusch.

De laatste Heer van Mierlo

Een gedeelte van dit testament - voor zover het betrekking heeft op de verplichtingen van het kerkbestuur - staat ingeschreven in het stokregister van het kerkbestuur te Vlodrop; hieronder staat vermeld:

"P.S. Dit testament is gemaakt op de 1 ste januari 1872, nadat hij, op dien dag, van mij een duchtige les had bekomen.

G. Klaessen, Pastoor".

Zeer waarschijnlijk heeft deze "duchtige les" (ondermeer) betrekking op een in 1871 door Baron J. Van Scherpenzeel Heusch uitgegeven brochure "L'avenir de la Belgique", waarin hij in nogal felle bewoordingen zijn Belgische medeburgers waarschuwt voor een te grote macht van de kerk en de clerus. Zijn voorwoord hierin besluit hij met de woorden: "ik maak me geen enkele illusie over de verschrikkelijke woede-orkaan, nog de onverzoenlijke haat, die dit geschrift over mijn hoofd zal doen uitbarsten".

De vraag rijst nu hoe voornamelijk aan de twee eerste bepalingen van dit testament werd voldaan. Daar niet alle gegevens uit deze tijd meer aanwezig zijn, valt een antwoord slechts gedeeltelijk te geven: de verplichting tot het houden van een jaargetijde voor de familie Van Scherpenzeel Heusch werd nagekomen tot en met maandag 11 september 1972, toen om 7.45 uur het laatste jaargetijde voor deze familie werd opgedragen. Ook de malder rogge werd geruime tijd betaald, maar in 1948 vraagt pastoor Kissels van Vlodrop toestemming aan de Bisschop van Roermond, om de broodbedelingen -

waarvoor geen belangstelling meer bestaat - te mogen laten vervallen. Deze toestemming wordt verleend onder voorwaarde, dat het geld hiervan beschikbaar wordt gesteld voor de armen van een andere parochie "zolang er in de eigen parochie geen armen hiervan gebruik maken". In het "Budget der Kerkfabriek Vlodrop" over 1902, ingediend bij het Bisdom Roermond, staat tegenover de post van f 100,-- ontvangen rente een "aflossing", waarbij van dit bedrag f 8,50 naar de armen gaat.

Het Burgerlijke armbestuur van Vlodrop verkrijgt op 7 januari 1873 van Koning Willem III de machtiging om het legaat van f 1.000,-- te aanvaarden onder voorwaarde "dat de gelden, die van de daarbij bedoelde makingen aan de begiftigde instellingen zullen toekomen, rentegevend moeten worden belegd op eene der wijzen in artikel 15 der armenwet omschreven".

Blijft over: het onderhoud van het kerkhof van de Baronale familie. Van uitgaven voor dit onderhoud is niets te vinden in de beschikbare gegevens. Het ligt voor de hand om aan te nemen, dat het kerkhof tijdens het leven van de dochter Gravin Marie Louise d'Alcantara-Van Scherpenzeel Heusch door haar werd verzorgd. Feit is nu, dat er jarenlang geen onderhoud plaatsvond en dat ook de aangerichte oorlogsschade niet is hersteld; zelfs de naamplaat en het wapen zijn niet meer aangebracht.

In zijn "Biografie van J.L.Th.A.L. Baron Van Scherpenzeel Heusch" begint H. Jos Wieërs zijn nawoord als volgt: "Beroofd van het beeld van een engel die over zijn eeuwige rust moest waken en van het

koperen wapenschild dat hij met eer heeft gedragen, staat opzij van het oude kerkhof in Vlodrop de verwaarloosde tombe van deze edelman...."

Mogelijk is de werkgroep onderhoud monumenten van de heemkundevereniging Roerstreek nog eens ooit in de gelegenheid om - met financiële steun van derden - het herstel en onderhoud van dit grafmonument op zich te nemen.

"Bronnen" van dit artikel zijn bij de redactie bekend.

† † Heden overleed plotseling, inden
† ouderdom van 72 jaren, onze
geliefde Vader en Behuwdvader, den
HoogWelGehoren Heer Baron
J. L. van Scherpenzeel-Heusch.
Vlodrop, 14 Febr. 1872.
8. Graaf d'ALCANTARA.
L. Gravin d'ALCANTARA
geb. Baronnesse VAN SCHERPENZEEL-HEUSCH.

Voor de menigvuldige blijken van deelneming, ondervonden bij den dood en de ter aardebestelling van den dierbaren overledene, betuigen wij bij deze onzen hartelijken dank aan allen, bijzonder aan het Gezelschap de Handhoogschutterij Willem Tell te Roermond, en voornamelijk aan alle inwoners van Vlodrop.

ONDERWIJS

Een dagje op onze Mierlose basisscholen, compleet met computerlessen, algemene en exacte vakken met of zonder schoolreisjes, gymlessen en andere algemeen vormende thema's, het geeft allemaal schrille contrasten met het onderwijs van enkele eeuwen geleden. De goed ingeroosterde leerkrachten van heden kunnen alle dagen rekenen op een groot aantal leerlingen. In het verleden was dit wel anders. De "pedagogen" van toen konden er hooguit van dromen dat hun latere collegae zouden onderwijzen onder voor hen sprookjesachtige omstandigheden.

Hoe de omstandigheden enkele honderden jaren geleden waren kunt u in het volgende artikelje lezen.

Volgens dominee Hanewinckel, predikant te Aarle, Beek en Lieshout, konden de kinderen van Roomse ouders in de 17e en 18e eeuw minder goed leren dan kinderen van protestanten uit het Noorden. Zo was het bekend dat de protestanten vaak betere functies hadden dan de katholieken.

Tot 1648 hadden alle kerkdorpen in de zuidelijke Nederlanden hun eigen schooltjes. Zelfs de grootste buurtschappen hadden hun leslokalen. De kapelaan en/of de koster waren de vaste leerkrachten. Naast hun eigen taak hadden deze vaak als bijverdienste de opdracht de kinderen te onderwijzen. Omdat de ouders hard moesten werken om de vele kinderen uit het gezin op te voeden en te verzorgen hadden ze relatief weinig tijd om hun kroost ook nog onderwijs te geven.

Ná 1648 kwam Brabant bij de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Door deze maatregel werd Brabant tot 1795 bestuurd door de Raad van State. Het katholieke geloof werd verboden en het hervormde geloof was de verplichte staatsgodsdienst geworden.

Ook had dit gevolgen in het onderwijs. Langzaam maar zeker werden de katholieke leerkrachten vervangen door de hervormde schoolmeesters. Vooral de eerste decennia werd er fanatiek de gereformeerde religie onderwezen. Nu de katholieken uit hun scholen en kerken waren verdreven en zij toch het katholieke onderwijs wilden voortzetten, waren zij aangewezen om dit heimelijk te doen in schuurkerken en bijschooltjes.

De opdracht van de leerkrachten was om de kinderen, in een gemiddelde schooltijd van 4 tot 5 jaar, goed op te voeden en hun normen en begrippen en vooral discipline bij te brengen. Vooral handwerk werd veel onderwezen omdat dit ook later in het gezin goed van pas zou komen. Voor vele ouders was het belangrijker om de kinderen handenarbeid en huisvlijt te leren dan lezen of schrijven. Het was hard werken op de Brabantse zandgronden en men was er meer mee geholpen als de kinderen mee het land op konden dan dat zij konden lezen of schrijven. Om deze reden werden de kinderen in drukke tijden vaak van school gehaald, er was toen nog geen leerplicht.

Er werd in die tijd veel onderwijs gegeven in godsdienst, omgangsvormen, handwerken zoals spinnen en nog later de naaldvakken. Soms moesten de kinderen

leren rekenen en werden er godsdienstige liedjes gezongen. De versjes die men leerde gingen bijna allemaal over het geloof en een zedelijk en oppassend gedrag. Bijvoorbeeld:

Een brief naar de Hemel

Reeds weken lang was vader ziek, nu stort ook moeder neer.

Door zorg en armoede uitgeput, er schijnt geen uitkomst meer.

Niets kon Fransje zijn ouders brengen, geen hulp geen medicijn.

Zijn broertje schreidt vergeefs om brood en dat doet Fransje zo'n pijn.

Ik heb dikwijls in de school gehoord, zo denkt het goede kind.

Dat God die in de hemel woont, de armen zo bemint.

Welaan dan schrijf ik hem een brief en klaag hem onze nood.

Ik vraag voor mijn ouders beterschap en voor ons allen brood.

Fluks zoekt hij nu een stukje papier en schrijft de sukkelaar, er alles op zo goed hij kan en spoedt zich dan vandaar.

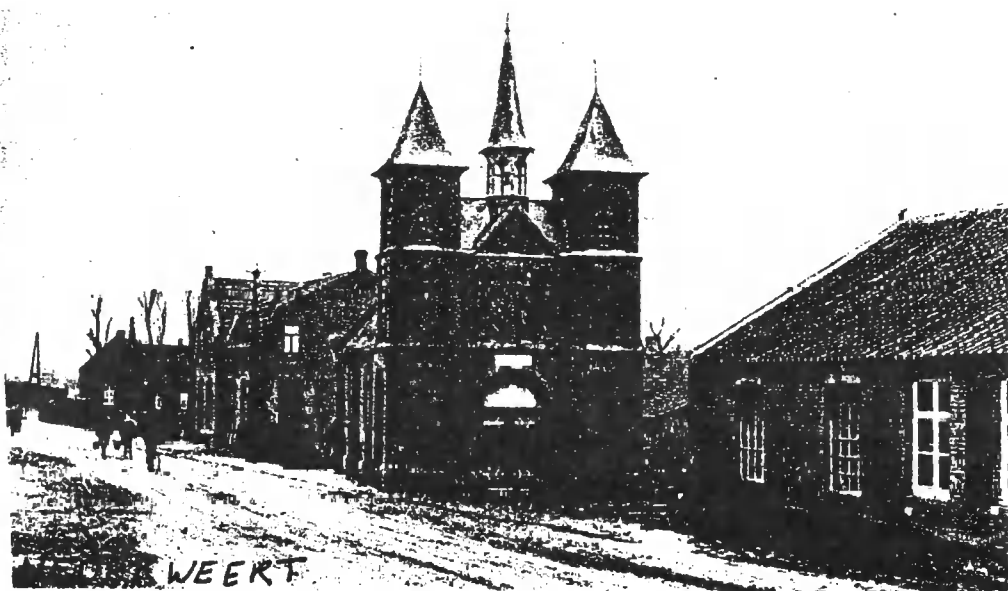
Waarheen? Wel naar de Sint Rochuskerk, daar zal de bus wel staan.

Waarin elkeen de brieven steekt die naar de hemel gaan.

Hij vindt al gauw een offerblok, daarhenen nu gezwind.

Maar juist komt daar een dame aan, die vraagt wat wilt gij kind?

Mijn ouders zijn zo arm en ziek, zegt Fransje
een traan in 't oog.
En nu schrijf ik de goede God, dat hij ons
helpen moog.
Maar schrijf je ook waar vader woont mijn kind
en hoe hij heet?
Oh nee, ik geloof dat onze Lieve Heer, mevrouw
dat toch wel weet.
O ja aan onze Lieve Heer is zulks goed bekend.
Maar mogelijk weten zij het niet, de bode, die
God zendt.
Maar wel komaan geef mij die brief, ik breng
hem wel terecht.
Maar eerst het adres van vader mij duidelijk
voorgezegd.
En bevend geeft haar Fransje 't papier en zegt
straat en naam te gaar.
De dame lacht hem vriendelijk toe en Fransje
loopt blij vandaar.
Het wordt avond, Fransje die kijkt eens uit of
't antwoord niet kwam aan.
Maar hédaar ziet de knaap daar opeens, dicht
bij de deur al staan.
Een mand ja ja, een grote mand, waarin hij
eindelijk ziet,
het antwoord van onze Lieve Heer, Frans kent
zijn blijdschap niet.
En in die mand zijn kleren, geld, spijs en
zelfs lekkernij.
Een dokter komt ook ras nog aan, door God
gestuurd zegt hij.
Een vroom en kinderlijk gebed, dringt tot de
Hemel door.
En 't vindt, 't is Jezus eigen woord, altijd
bij God gehoor.

Zo was de situatie in 1929 op de Schansstraat, de huidige St.-Rochusstraat. U ziet de St.-Rochuskapel waar Sint Rochus aangeroepen werd tegen besmettelijke ziekten. Aan niets is te zien, dat hier eens een groot vermaakcentrum zou komen. Bij de populieren links ligt nu de Harmoniezaal. Rechts de smederij Cox. Na de tweede wereldoorlog moest de kapel worden gesloopt. De spits staat nu in de tuin van O. Cox.

Vaak werden er teksten uit de bijbel behandeld.

Zowel thuis als op school moesten de kinderen erg gedisciplineerd en gehoorzaam zijn.

In het begin van de 18e eeuw solliciteerde Gijsbert Roijarts uit Den Haag naar het schoolmeesterschap in het Brabantse Mierlo. Na ampel beraad werd hij voor deze functie aangesteld.

Waarschijnlijk waren er in 1710 zoveel leerlingen dat hij de zorg niet meer alleen aankon. Als gevolmachtigd schoolmeester benoemde hij Gerard Boikhorst. Gerard zou hem gaan helpen met het onderwijs in Mierlo. Het was bekend dat de nieuwe onderwijzer van orde hield en van alle kinderen eiste dat zij gehoorzaam waren. Hij zou vanaf het begin er goed de hand aan houden en weinig van de leerlingen tolereren.

Een van de kinderen die bij meester Boikhorst in de klas zaten was Susanna Meussen. Susanneke, zoals zij door haar vriendinnetjes werd genoemd, was een spontaan kind misschien wel wat druk, maar met haar 11 jaar best een aardige meid. Haar vader, Meus Meussen, was de vorster van Mierlo. Hij liet zijn dochter al een lange tijd naar school gaan. In de zomer van 1710 beklagde Meus zich over het gedrag en de leerstijl van de nieuwe onderwijzer. Meus zwoor erbij dat hij zijn dochter in de afgelopen winter en in het begin van de zomer naar school had gezonden. Susanneke genoot daar onderwijs van de heer Boikhorst. Meus beweerde dat Boikhorst haar en enkele van haar vriendinnetjes zeer hard had geslagen. Om welke reden hij dit had gedaan wist hij

niet. Susanneke was zo hard geraakt, dat zij haar arm niet meer kon bewegen. Dit had Boikhorst gedaan, maar waarom wist Meus ook niet. Door het voorval had zijn dochter zoveel schrik gekregen, dat zij de school niet opnieuw durfde te bezoeken.

Gezien de ernst van het letsel keurde vader Meus het schoolverzuim goed. Om erger te voorkomen liet hij zijn dochter nog een geruime tijd thuis. Eerst zou hij weleens actie ondernemen om in deze zaak meer duidelijkheid te krijgen.

Natuurlijk had het voorval veel bekendheid in het dorp gekregen. Bij de ouders en zeker ook bij de kinderen was het incident het dagelijks onderwerp van gesprek. Nu het algemeen bekend was dat Meus de vorster hier werk van had gemaakt, durfden anderen ook te klagen. Zo durfde Joost Verheijen er nu pas ruchtbaarheid aan te geven, dat zijn 12-jarige zoon Willem door Boikhorst meerdere keren was geslagen. Volgens hem en de kinderen die bij Willem in de klas zaten, had hij het jongetje zo hard met een hout geslagen, dat hij een gat in het hoofd had. De wond was diep en bloedde zo hevig dat zijn bovenkleding er geheel mee besmeurd was. Ook de vader van Willem vond het beter dat hij voorlopig thuis bleef van school. Eerst moest er maar eens orde op zaken gesteld worden, pas dan zou hij zijn zoon toestemming geven om de school weer te bezoeken.

Hendrik, de grote zoon van Goort Sanders was ongeveer 21 jaar oud en had vele malen horen vertellen van de toestanden op de Mierlose school.

Enkele keren was hij ooggetuige geweest van een mishandeling. Omdat Hendrik het niet eerlijk vond en het niet kon verdragen dat de kinderen werden mishandeld, had hij Boikhorst al meerdere keren gewaarschuwd hiermee te stoppen. De hardhandige onderwijzer had zich hier echter niets van aangetrokken en dit had tot gevolg dat hij een flinke ruzie kreeg met Hendrik Sanders. Op luide toon en met veel dreigend handgemeen vertelde Hendrik aan Boikhorst hoe hij erover dacht.

De leerkracht kon zijn opponent van het lijf houden en wist zich verbaal te verdedigen. Dat deze ruzie resultaat heeft gehad en deze heeft bijgedragen aan de latere vervanging van Boikhorst is wel duidelijk.

Nog later in de zomer vond Daandel van Col dat het nu welletjes was en dat de maat overvol was. Boikhorst had zijn vijfjarig zoontje flink mishandeld. Het kind had een gapende hoofdwond en bloedde ernstig. Daandel vond dat dit niet hoorde en dreigde van de nieuwe mishandeling werk te zullen maken. Of hij inderdaad een klacht indiende is niet achterhaald.

Thomas van der Putten deed wel zijn beklag en nam het op voor zijn 14-jarige nicht. Zij was een dochter van zijn broer. De avond voor Thomas zijn beklag deed had zijn broer tegen hem gezegd dat hij zelf hiervoor geen actie durfde te ondernemen. Hij wist dat hij niet goed durfde te praten en zich niet duidelijk zou kunnen uitdrukken. Om deze reden liet hij het liever aan Thomas over.

Schoolkind dat moet nablijven: 'Ik ben steeds traeg geweest, in werken, bidden, leren; / Nu moet ik, voor myn straf, hier ook alleenig wezen'. Houtsnede uit een kinderprent, uitgegeven door de firma Glenisson en Van Genechten te Turnhout omstreeks 1870.

De dochter, niet met name genoemd, was ongeveer 14 jaren oud en had eerder aan haar stiefmoeder verteld dat Boikhorst haar ernstig had mishandeld. Ook dit kind had een flink gat in het hoofd en had medische verzorging nodig.

Maanden na het bekend worden van de eerste mishandelingen door onderwijzer Boikhorst werd het rustiger in het dorp. Er werden bij gelegenheid nog wel enkele verhalen verteld, maar hierbij werden geen namen meer genoemd. Vooral in het begin van deze affaire werd er door vele ouders beklag gedaan.

Al deze klachten werden door de pastoor en de schepenen van Mierlo grondig nagetrokken en hadden vrijwel zeker tot gevolg dat de heer Gerard Boikhorst ontslagen werd. Ook was hij genoodzaakt om zijn bijverdienste, het kosterschap in de Mierlose parochiekerk, op te geven. Op 1 december 1710 werd door de schepenen van Mierlo en de roomskatholieke pastoor tot schoolmeester aangesteld de heer Joannes Loemans (Coemans). Hij zou het schoolmeesterschap gaan combineren met het kosterschap.

Rinie Weijs

Gehele of gedeeltelijke overname met bronvermelding toegestaan.

Bronnen: Huisarchief Van Scherpenzeel.
Sprokkelingen, H. van Bussel.
Eindhovens Dagblad m.b.t het
artikel van H. Roosenboom.

MIERLOSE TOPONIEMEN

Schriftelijke reactie van Gerard v.d. Vleuten op Mierlose Toponiemen nr. 6 in de Koerier van nov. 1996

1. Inderdaad is "Verste Heide" niet absoluut zeker afgeleid van "zover mogelijk gelegen", want:
 - a) dat is te gemakkelijk
 - b) van waaraf zou die heide dan wel het verste gelegen zijn?
 - c) 'n Brabander zou niet "ver", maar "wijd" gebruikt hebben.

'n Mogelijkheid zou zijn: de "veurste hei", maar dan blijven de tegenargumenten a) en b) gelden.

In het algemeen: laat je niet misleiden door topografische kaarten. 't Is niet zo dat men 'n veldnaam gebruikte omdat die zo op 'n kaart stond! Nee, omgekeerd: op 'n kaart werd vermeld wat in die buurt als naam gebruikt werd. En bij dat vermelden werden vaak (niet altijd) fouten gemaakt, omdat men niet secuur luisterde, of omdat men "deftig" wilde doen, of omdat men naar 'n bepaalde betekenis toewerkte.

2. Zou 't "Skirven" niet gewoon van scheren afgeleid kunnen zijn? Anders zou 't toch "Sirreven" hebben moeten luiden? En Mosven van "Mós z'n ven" (Maas z'n ven)? Piet Maas werd immers Piet Mós genoemd.
3. Voor "Beuven" zou ik niet zoeken in de rich-

ting van de Franse vorm "buée". Dat betekent immers niet "loogwater", maar "wasem" of "damp". En wasemen deed ieder ven wel op z'n tijd, dus waarom zou dan juist dit ven zo'n naam krijgen? Liever zou ik kijken naar 't Duitse "Bö" (spreek uit: beu), dat windvlaag betekent. Door z'n grote oppervlakte is Beuven nogal winderig, méér dan andere vennen. Beu van Bö lijkt me daarom mogelijk.

4. De Witte Loop dankt z'n naam eerder aan de heldere bodem van wit zand (vroeger was ie dat in ieder geval) dan aan "nat". "Wet" en "Wit" kunnen inderdaad te maken hebben met nat, waterig (denk aan de uitdrukking "'t kalf wittere"='t kalf van water voorzien), maar je spreekt niet van een natte loop, zomin als van een houten boom.
5. "Scherpenberg" slaat op: droge, onvruchtbare grond, waarop moeilijk de kost te verdienen viel. Vergelijk met Scherpenakker en (in Veldhoven) Scherpenering: moeilijke kostwinning.
6. Dat Hoenderboom zou wijzen op veel hoenders valt te betwijfelen. Juist omdat 't dier daar zelden voorkwam moet het zitten van een kip in 'n boom zo'n uitzonderlijk verschijnsel zijn geweest dat men er de boom (of die buurt) naar is gaan noemen.
7. Het eerste deel van Wasven (niet besproken) heeft vermoedelijk te maken met het middelnederlandse woord "wase", dat slijk, modder betekent. Het ven is dus waarschijnlijk niet

gebruikt om er de was te doen, zoals een arge-
loze lezer zou kunnen denken.

8. In een van mijn vorige bijdragen schreef ik over Vlèèikesven en merkte op dat dat vermoedelijk te maken had met Vlèèikes= laaggelegen, natte weidegrond (te vinden in het Woordenboek van de Brabantse dialecten). Onlangs werd mijn vermoeden nog versterkt toen ik las dat in het Zuidafrikaans (de daar nog steeds gebruikte Nederlandse dialecten) het woord "vlei" ook nu nog, en wel in de genoemde betekenis, voorkomt.

Dus betekent Vlèèikesven vermoedelijk niet zoiets als Vrijheidsven, of Vereykens Ven. Dat laatste heb ik zelf wel eens verondersteld. Ten onrechte, denk ik nu.

Overigens: 't tijdschrift blijft boeiend en
belangwekkend van inhoud.

Een vriendelijke groet,
G. v.d. V.

Antwoord van Leo Lenssen

Op de eerste plaats mijn hartelijke dank voor de reacties die binnengekomen zijn. Hieruit blijkt dat "d'n Myerlese Koerier" ook gelezen wordt en het geeft mij de moed om verder te gaan met de betekenis van onze vroegere Mierlose veldnamengeschiedenis. Uit deze reacties kunnen we alleen

maar lering trekken om daar ons voordeel mee te doen. Nogmaals bedankt voor het reageren.

1. U bent ingegaan op "Verste heide", waarover u een leuke beschrijving geeft. Waar het mij om gaat is de vraag: is het "Veersche heide" wat in de kadasterboeken staat vermeld tot ruim 1967, of is het "Verste heide", wat op de topografische kaart van 1832 staat gedrukt? Ik ben nog even aan het zoeken geweest. Zou het wel eens afgeleid kunnen zijn van vaarzen? In het Middelnederlandsch Handwoordenboek staat: Veerse = Vaars. Maar voor "Veerse staat ook "Verste".
2. Met "Skirven" wordt hier in Mierlo het "'s Heerenven" bedoeld. De naam "'s Heerenven" wordt in het kadaster en op de kaart van 1832 ook gebruikt. In dit geval heeft het vlgs. mij niets met scheren te maken.

Het "Mosven" is vlgs. mij niet afkomstig van Piet Maas (dialect: Piet Mós), daar dit ven al voor 1832 deze naam bezat en in bezit was van de Gemeente Mierlo en daarvoor in bezit van M.G.K.van Scherpenzeel Heusch. De eerste particuliere eigenaren waren: Marcelis van Bree en Willem Slegers.

3. De omschrijving betreffende "Beuven" vind ik in deze goed omschreven en zal zeker deze gegevens in het archief bij "Beuven" opslaan, gelijk de andere gegevens ook uiteraard. Hierbij een kopie van het woord "Buée" uit een

Frans/Flaams woordenboek uit het jaar 1834,
betreffende de betekenis "loogwater".

Bry, m. (mousse). *Soort van mos*, o.
Bryone, f. (plante). *Brionie*, v.
Buanderie, f. Lieu où l'on fait la lessive.
Waschhuys, o., *wasschery*, v.
Buandier, ère, s. m. et f. Qui fait le premier blanchiment des toiles neuves.
Wasscher, m., *waschster* (van nieuw lynaed), v.
Buandière, f. *Voyez* Buandier.
Bubale, m. (quadrupède). *Soort van an-*

Poésies pastorales. *Herdersdichten*,
herdersspelen, o. mv., *herderszangen*,
m. mv. —, (fig.) amas de choses de peu
d'importance. *Kleynigheden*, v. mv.
Budget, m. (mot anglais). État des dépenses et des recettes annuelles d'un état. *Begrooting*, v.
*Buée, f. Lessive. *Loog*, v., *loogwater*, o.
Bûflet, m. Armoire pour la vaisselle. *Kas voor het tafelgerief*, v. —, table de

6. U betwijfelt of er hoenders voorkwamen bij de "Hoenderboom".
Ik ben nog op zoek geweest en heb meerdere malen gelezen dat de hoenders in België, Zuid-Nederland en Overijssel veel voorkwamen.
Ik citeer een schrijven uit het laatste leerboek van de Koninklijke Nederlandse Jachtvereniging: Korhoenders zijn in Nederland zeer schaars. Ze komen nog voor in een paar heidegebieden in Overijssel en Brabant. Waar de heide verdwijnt, verdwijnen ook de korren. Het voedsel van de korhoenders is meestal plant-aardig: heidescheuten, knoppen van berken en naaldbomen. De korrenstand is zo sterk gedaald dat haast een dieptepunt is bereikt. Na een onderzoek wordt nu op nationaal niveau een korrenherstelplan uitgevoerd.

Ik wil hiermee aantonen dat het dus echt geen uitzondering geweest zal zijn, dat er een hoen in de boom zat.

7. Het "Wasven" heb ik niet behandeld, daar dit ven in het gebied van Heeze ligt. Toch sla ik deze gegevens ook op.
8. Waar het "Vlèèjkesven" ligt, weet ik niet. Het staat niet op de kaart. In het cadaster kom ik deze naam ook nergens tegen.

Wel heb ik Sjaak Janssen (die woonde vroeger in de Fazantlaan) gesproken en die vertelde mij dat hij daar vroeger ging schaatsen. Toen hij mij vertelde waar dat ven lag, ben ik tot de conclusie gekomen dat dit het "Vrijkensven" is vlgs. de kaart van 1832.

Dat deze naam vlgs. u van vrijheidsven of de persoonsnaam Vereijken afkomstig kan zijn, zou wel eens niet ten onrechte kunnen zijn, zoals u veronderstelde. Een levensloop van "het Vrijkensven" of "Vlèèjkesven" ziet u op het einde van alle reacties.

MIERLOSE TOPONIEMEN

Schriftelijke reactie van G. van Baaren op Mierlose toponiemen nr. 6 in de Koerier van nov. 1996)

De naam "Beu" in Beuven is een raadsel, waarvoor het volgende een mogelijke oplossing is.

Het woord "Beu" zou een verkorting van "Beug" kunnen zijn. Dit laatste woord betekent volgens het

Nederlands Etymologisch Woordenboek van Jan de Vries een "lange vislijn met dwarslijnen".

De gerapporteerde visrijkdom van dit ven, dat vroeger een veel groter oppervlak had, is hiermee in overeenstemming.

C. van Baaren

Antwoord van Leo Lenssen

Ook dit wordt onder "Beuven" opgeslagen in ons archief.

MIERLOSE TOPONIEMEN

Mondelinge reactie van Henk van der Vleuten

Deze vroeg aan mij: Hoe kom je er toch bij om te schrijven: "Bij u beter bekend als Strabrechtsche heide".

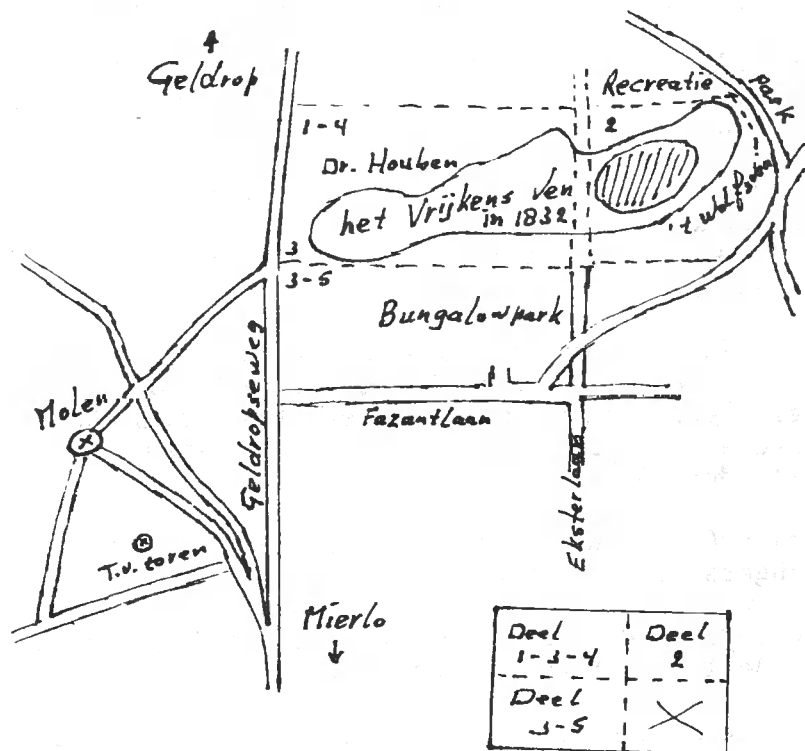
Antwoord van Leo Lenssen

Nu dat is heel eenvoudig. De "Strabrechtsche heide" ligt niet in Mierlo, maar vloeit over in de op Mierlo's gebied liggende "Verste heide" en daarom menen de meeste mensen dat dit ook onder de "Strabrechtsche heide" valt.

De "Verste heide" is vanaf 1-1-1997 toegevoegd aan de gemeente Heeze.

TOPONIEMEN - ONDERZOEK 7

LEVENSLÖOP VAN "HET VRIJKENS VEN" OF ZOALS IN MIERLO
GEZEGD WORDT "HET VLÈEJKESVEN"

Het gearceerde is nu
nog ongeveer overgebleven
van wat eens een groot
Ven was.

Dit ven is gelegen in "het Hei-eind" (later genoemd: "Molen-heide") en wordt omschreven als: Waterkolk, groot: 2 bunder + 65 roeden + 60 ellen (2-65-60).

In 1832 in eigendom van de Gemeente Mierlo.

In 1870 is ongeveer de helft (1-43-70 groot) verkocht aan Martinus van den Biggelaar, landbouwer, Mierlo.

We noemen dit gemakshalve: deel 1 (zie tekening). Het andere gedeelte (1-21-90 groot) blijft op naam van de gemeente Mierlo en noemen het: deel 2 (zie tekening).

In 1890 is deel 1 verkocht aan Franciscus Sengers, landbouwer en wonende: Oudvensestraat, Mierlo. Deze heer Sengers heeft nog een langs liggend perceel en verenigt dit met deel 2. Samen wordt dit: deel 3.

In 1900 komt deel 3 op naam van de 6 kinderen Sengers, ieder 1/6 deel.

In 1908 wordt deel 3 door boedelscheiding gesplitst in deel 4 en 5 (zie tekening).

Deel 4 komt op naam van Petrus Arnoldus Sengers, landbouwer, Mierlo.

Deel 5 komt op naam van Johannes Hendriks, grootgrondbezitter, Mierlo.

In 1914 wordt deel 4 verkocht aan Johannes Coolen, landbouwer te Mierlo.

In 1918 wordt deel 5 verkocht aan Johannes Arnoldus Sengers, landbouwer, Mierlo.

In 1926 wordt deel 5 verkocht aan Theodorus Verhallen, kuiper te Mierlo.

In 1929 wordt deel 4 verkocht aan burgemeester Johannes Verheugt te Mierlo en wethouder Josephus van Engeland, te Eindhoven.

In 1934 komt deel 4 op naam van burgemeester Johannes Verheugt. In 1935 laat hij er een huis bouwen.

In 1942 wordt deel 5 verkocht (behoudens een klein gedeelte voor huis en tuin van Theodorus Verhallen) aan Josephus Verheugen, banketbakker/koopman, Eindhoven.

In 1960 wordt deel 5 in meerdere percelen verdeeld en verkocht. Hieruit vormt zich het tegenwoordige bungalowpark.

In 1965 is deel 4 verkocht aan Paulis Houben, zenuwarts en nu daar (Geldropseweg 52) nog wonende.

In 1973 gaat deel 2 (dus ruim 100 jaar later) door uitgifte erfpacht naar recreatie-oord "Het Wolfsven".

Dit deel 2 (Vrijkensven) ziet u liggen als u vanaf de Geldropseweg de Fazantlaan ingaat, dan linksaf

de Eksterlaan in en achter de paaltjes het pad inloopt. U ziet dan rechts van u, wat er nog overgebleven is van wat vroeger een prachtig stuk natuur geweest moet zijn. Velen van u zullen niet weten dat daar nog een ven ligt. Links van u ziet en kijkt u op de achterzijde van het pand waar nu dr. Houben woont en waar voorheen burgemeester Verheugt woonde. U kunt ook nog goed zien waar de gracht gelegen heeft, die toen bij burgemeester Veheugt in de tuin lag. Dat het "Vrijkensven" tot bijna aan de Geldropseweg gelegen heeft, kunnen de ouderen onder ons nog weten, want de gracht bij burgemeester Verheugt was vanaf de Geldropseweg goed te zien. Deze gracht was een soort overblijfsel van wat eens het "Vrijkensven" is geweest.

Dit onderzoek is eens iets anders dan wat u van mij gewend bent, maar uiteindelijk is dit werk ook een stuk veldgeschiedenis.

Zijn er leden die daar graag eens willen gaan kijken, bel mij dan gerust op, dan gaan we toch samen gezellig een kijkje nemen. Ook dit is de moeite waard.

Leo Lenssen

TOPONYMIE

Toponymie of plaatsnaamkunde is dat onderdeel van de naamkunde dat de geografische eigennamen taalkundig en historisch onderzoekt, systematisch verzamelt, ordent, identificeert en tenslotte poogt de betekenis van deze namen te achterhalen.

Behalve voor de onderzoeker van toponiemen zelf, is een dergelijk onderzoek ook van belang voor: genealogen, archeologen en de algemene geschiedenis van dorp of streek.

Enige tijd geleden werd mijn interesse voor het toponiemenonderzoek gewekt. De reden is, dat ik geïnteresseerd ben in de betekenis welke het toponiemenonderzoek voor archeologie kan hebben. Zo hoop ik te achterhalen waar oude akkercomplexen liggen of waar huizen hebben gestaan.

In het jaar 1810 zijn in ons gebied reeds de eerste kadastrale metingen verricht. Van de "veldwerken" zijn de zgn. "Minuutplans" getekend. Deze laatste werden weer onderverdeeld per gemeente in zgn. "Secties" en deze kaarten noemt men de "Veldplans". Op de Veldplans zijn de percelen ingetekend en van een nummer voorzien. Verder staan daarop vermeld de namen van de verschillende gebieden. Binnen deze gebieden liggen de akkers, weilanden, bossen en heidevelden, welke ook weer een naam kunnen hebben. Dit werk heeft tenslotte geresulteerd in de zgn. Kadastrale kaart van 1832. Tegenwoordig kan men op het Kadaster met behulp van een sectienummer en een perceelnummer de ligging van een akker achterhalen.

Vóór de komst van Napoleon kon men gebruik maken van de zgn. Verpondings Cohieren om de plaats van een akker te achterhalen. Uit 1792 zijn gegevens beschikbaar over de eigenaar, de grootte, de soort (akker- of weiland), maar ook van de veldnaam van een perceel. Een probleem is echter dat de bijbehorende kaart ontbreekt, zodat de percelen niet gelokaliseerd kunnen worden. Ook de verkoopakten van onroerende goederen uit die tijd bieden weinig houvast.

In 1784 verkocht W. Manders zijn brouwerij (Karelsteijn) aan A. Keunen.

Het pand was gelegen aan 't Lijndre in het Dorp:

De Gemeinstroat

Eene Seide (ES) de gemein stroat

Eene Eijnde (EE) de gemein stroat

Andere Seide (AS) den transportant

Andere Eijnde (AE) Anneke van Col

Nu weten we waar Karelsteijn ligt en bovendien weten we dat 't Lijndre (Lijntie/Lijntje) verwijst naar de lindeboom welke vroeger voor Karelsteijn heeft gestaan. Zonder deze gegevens en zonder dat we weten waar W. Manders of Anneke Col hebben gewoond, zouden we de plaats van deze akker niet kunnen achterhalen.

Nu bestonden er in die tijd meer dan drieduizend perceelnummers van akkers in Mierlo en Mierlo-Hout. Bovendien waren er meer dan 600 veldnamen.

Om een verband te leggen tussen de gegevens van 1792 en de kaart van 1832 is echt monnikenwerk.

Gelukkig heeft broeder Leo (Lenssen) mij enthousiast weten te maken voor het toponiemenonderzoek.

Hieronder treft u een eerste resultaat van dit werk aan.

De Lijkweg.

De Lijkweg was gelegen op ongeveer dezelfde plaats, als waar nu de Pr. Wilhelminastraat ligt. Op het eerste gezicht lijkt dit een vreemde plaats, temeer daar we mogen aannemen dat het kerkhof nabij de St. Luciakerk zal hebben gelegen. We moeten echter bedenken dat de katholieken vóór 1792 hun erediensten in de schuurkerk in de Marktstraat hielden.

Na een rouwdienst werd de overledene via de Marktstraat, de Vesperstraat en de Lijkweg naar zijn laatste rustplaats nabij de St. Luciakerk gebracht. Ondanks het feit dat de protestanten in de St. Luciakerk hun erediensten hielden, werd het kerkhof blijkbaar nog steeds door de katholieken gebruikt. Lijkweg, Molenweg en Kerkweg zijn namen van wegen welke in onze regio overigens vrij algemeen voorkwamen. De Kerkstraat is een van de wegen die naar de kerk leiden. Overigens heette deze straat in 1792 Willigstraat. Naast wegen waren er ook paden welke de verafgelegen gehuchten via de kortste route met de kerk verbonden. Zo'n Kerkpad liep vanaf Luchen, evenwijdig aan de Luchense loop, naar de kerk. Een restant van dit pad loopt nu nog vanaf de Geldropseweg (van de Bunt) naar Luchen.

Diegenen die niet naar de hemel wilden, die konden

in Mierlo ook naar de Hel gaan. De Hel omvatte ongeveer 20 akkers en was gelegen nabij Hazenwinkel ten noorden van de weg naar Nuenen.

De betekenis van een veldnaam is afhankelijk van de context waarin hij voorkomt. De plaats of streek waarin de toponiem wordt aangetroffen, de geologische gegevens van de akker evenals de schrijfwijze van de veldnaam door de eeuwen heen zijn bepalend voor zijn betekenis.

"Hel" betekent in dit geval niet woonplaats van de duivel, maar kan betekenen: laag gelegen of moerasig stuk grond. Het woord "hel" is mogelijk afgeleid van het Germaanse "Halja" wat laagte betekent. Andere betekenissen van het woord "hel" zijn: een waternaam, het noorden en helling of aflopend stuk land. Slechte stukken grond werden vaak "hel" genoemd, dit in tegenstelling tot landerijen met een goede opbrengst die "hemel" werden genoemd. Het woord "hel" in het Rijnlandse Helweg heeft een heel andere betekenis. Hier betekent "Helweg" namelijk Lijkweg.

Henk Simons